

НҮЗҮП ШЕР

УДК 821.51
ББК 84 Ки 7-4
Д 86

Д 86 Дүйшөналиев С.
“Нүзүп шер”. Ош. 2014. б.

ISBN 978-9967-27-093-0

Эгемендүү кыргыз журтунун мамлекетүүлүгүн түптөө жана келечекке карай багыттарын негиздөө аракеттери тарыхый өңүттөн жана азыркы мезгилдин өркүндөө таламдарында көрсөтүү ойлору поэзиянын көркөм тилинде чагылдырылды.

Д 4702300100-13

ISBN 978-9967-27-093-0

УДК 821.51
ББК 84 Ки 7-4

© Дүйшөналиев С., 2014

Нүзүп шердин туулган жылынын 220-жылдыгын белгилөө салтанатына

*Сырт душмандан,
Сакташ үчүн
Элди, жерди, урукту,
Тосо турган
Ысыкты да суукту,
Ордо. Ага
Мыкты жоокер-күч демен,
Аяр башчы –түп керек,
Аскар тоодой туруктуу!
Нүзүп шер,
Көсөмдөп келечекти,
Акыл-ой тегеретти,
Көпкө тиктеп,
Жылкып учкан
Көктөгү топ булутту.*

НҮЗҮП ШЕР

1826-жылдын июнь айында Кокон хандыгынын 15000 аскери Жаангер кожого жардамга келип, 70 күндүк согуштагы салгылашуулар кийин Гүлбах чеби каратылып алынып, андагы 10000 ге жакын аскер аргасыз багынып, ... Жаангер Кожону ак кийизге олтургузуп, калк “Өкүмдар” деп жарыялайт. (Нүзүп аталык жана Кокон хандыгы, “Эркин Тоо” 15-апрель, 2014, № 28.)

Кокондон барган аскерлерге туруштук бере албаган кытай аскерлери Пекинден жардам келгиче шаардын ичиндеги азык-оокаты мол даярдалган, бардык шарты бар Гүлбах чебине (бактуу, гүлдүү жай дегенди билдирет) кирип бекинишет. Хандын жана Кожонун кошуундары үч жолу чабуул коюп ала албай коюшат. Төртүнчү чабуул алдында Нүзүп

паңсатка өзгөчө кошуун түзүү жөнүндө буйрук берилет. Аскерлеринин бир тобун кытайча кийиндирет да согушка кирип, чегинип, качып бара жаткандай түр менен чептин дарбазасына карай бет алышат. Аларды көргөн аскер башы Хуан-Ли дарбазаны ачууга буйрук берет. Кытайча кийинген Нүзүптүн аскерлери каптап кирет да согушту баштайт. Жыйынтыгында Гүлбах чеби алынып, ойлоп тапкан акыл-айласы жана баатырдыгы үчүн Нүзүпкө хан алкыш жарыялап, сыйлыктарды ыйгарат. (Гезитке ылайыктаган Малабек Токтоболотов, Эркин тоо, 15-апрель, 2014. Нүзүп аталык жана Кокон хандыгы)

1. Чыйралуу

Каар каткан жыл болчу...

- Нүзүп кайда?

- Кашкарда. Гүлбахта.

Чоң согушка аттанган.

Аба түтөп,

Түнөрөт көгүш асман.

Кытайдын колбашчысы,

Аскерлери –

Азияга жутунуп келе жаткан.

Дуулдайт дүң,

Уңулдайт үн.

Шамал улуп капшыттан

Алааматта,
Кылыч жарк-журк,
Камыштай сунуп найза,
Жаа сызып,
Таш учкан.

Үч чабуулда күркүрөп-шаркырады
Тоолуктар.
Калың жоокөр,
Кылычынан от чыккан.
Куюндайт алдыңкы чек,
Сапырылат булут-чаң.
Алалбады каптап селдей,
Ат жаагы жалын төгүп ооздуктан.
Аска-жар Гүлбах чеп мисирейет,
Ичинде толо душман...

Нүзүп окшойт шумкарга,
Шуулдап.
Издейт арга!
Бек жабышып,
Күлүк кара тулпарга.
Жанжөкөрүн чогултуп,
Кеңеш салат ал кайра:

“Табалы!” – деп бир айла.
Дирилдеген үнү жетип
Кудайга!..
Керек акыл, жетик көз,
Ушундайда.
“Биерде сепил тороп,
Тек жүргөндөн не пайда?!”

Эгер душман,
Ушул жерде тыйпыл, күм-жам,
Болбосо,
Алар кара таандай самсып,
Каптап кирет,
Ала-Тооңу – кутуңу,
Асыл Мекен – журтуңу.
Андан эртең,
Кыйын болот кутулуу.
Түшүнгүлө жоокерлер,
Түшүнгүлө мекендештер ушуну!

Бүтөп сылдай эшигин,
Сепил жабык.
Тартиби так. Унутпай,
Кеч киргенде,

Жым чөгүшөт булуттай.
Жылан сыйпап кеткөнсип,
Жымжырт баары,
Уктаган дөө - дудуктай?
Алар күтүп жатышты,
Чоң жерден чоң аскердин келишин,
Күн эсептеп куруттай...

Нүзүп паңсат,
Миң тандалма жоокерин,
Душман түрдө кийиндирип үлгүсүн,
Эч кимге көрсөтпөстөн,
Алып жүрдү түнкүсүн,
Жума бүтүп.

Пайити келген таңда,
Кытай, калмак тилинде
Эшикти ач!
Биз келдик! - деп жардамга,
Так сүйлөтүп,
Кыйкыртып жаалданта!
Ат чаптырды коргон түбүн дүпүрөтүп!
Бир тараптан көрсөтүп,
Сырттагы аскер менен,
Согушуп жатышкандай күчү кетип...

Аскер башчы Хуан Ли буйрук этип.
Качырап ачылды зор каалга.
Ошо маалда
“Кытай аскери” Нүзүп түзгөн,
Душмандарды аралап
Ач жолборстой салгылашты
майданда.
А тигилер түшүнбөй,
“Кимиси – ким экенин”
Чакчелекей, кымгуут болду анда.
Ачык калды каалга?!
Сырттан кирген зор күчтөн,
Баскынчылар жатышты,
Онашып кара чаңга!

Көптөрү колго түштү!
Көптөрү тизе бүктү!
Көптөрү кыйрап бүттү!
Баатыр! Баатыр! Баатыр! – деп,
Бүткүл кошун тоо жаңыртты!
Жана журт. –
Даңктап атты жаш жигитти –
Нүзүптү.

Окшоп тоонун шамалы,
Нүзүп аты тоого, түзгө тарады!

Болсо дагы жоокер күндөр –
Эң азаптуу, кыйналуу.
Ошол мезгил Нүзүп үчүн,
Экөн алгач чыйралуу.

2. Нүзүп бейне

Келсе дагы кең заман,
Ата менен баласы,
Араздашса эң жаман.

Олтурбайт ал тим чыдап,
Ителги көз,
Өңү – жез,
Кыймылы тез,
Баш төбөсү жылтырап.
Көнгөн эмес,
Бой, кулачын кымтылап.
Акылына илешкенсип,
Ай таризде нур чыгат.
Тайманбаган,
Кашкөй, көк жал, ташкубат

Өзөн толкуп,
Көөдөнүнө өрдөгөнсүйт шаркырап.
Жүгөрүнүн паясындай
Бычыратып тебелейт,
Жүргөндөрдү,
Жүүнү бош, калтырап.
Акты – ак деп,
Көктү - көк деп түз сүйлөйт.
Таза бөрткөн себептен,
Кээлерде,
Келишпеген чыр чыгат...
Жаштыгына карабай,
Өңкөйлөрдү бириктирди,
Өткүр, чынчыл түп курап.

Ханга атайы,
Тез-тез барып турушат
Бийлер, байлар, төрөлөр.
Коштоп жылкы жетелеп,
Же, кымбатты жасап өнөр,
Даңктуу жигит өңөрөр!
Чакырганга келбей койбо,
“Келе бер да, беребер!” –

Кезиң келди,
Көк желкөңе,
Байлык тузу эленер...

Нүзүптүн өз атасы,
Эсенбай бий,
Хан сөөлөткө жөнөдү.
Башкы сыйга – тартууга,
Туйгун кушту карматып,
Табылбасты – күмүш менен алтынга.
Жетелетти бир күлүктү,
Ылайыктын шартында.
Ат үстүндө тебетейчен,
Калпакчандар,
Чөлдү көздөй калкууда!..

Көп күн камтып,
Эсенбай бий,
Элге кайтып...
Алдына ак дасторкон жайылып
Саламчы,
Кошоматчы:
“Аман-эсен келдиңизби

Бий акө!” – дешип жатты.
Сөз ичинде:
“40 байталды сиз жокто,
Нүзүп уул сапырып,
Күлүк бакты! “алмаштырып,”
Дешти терең сыр кылып...
Күлүкпү же чобурбу?
Буруп, ойду жылдырып –
Биз билбейбиз,
Биз акпыз,
Дегенчелик тереңдикке сыйдырып...
Атасы:
“Нүзүп келер” дебатып
Ажайып ич кайнатты.
Түтүн каптап келаткансып,
Кең Итагар аймакты.
Апасына –
Салынды токолуна
“Калиң качан келет!” – деп,
Каар төшөп бек айтты!
Өксүк аял “бий шылдыңга” бөксөрө,
Ыйлап кайтты.

Өтө көп сурамжылап төтөлөп,
Нүзүп деди – мен жетилдим,
Жаш эмесмин көпөлөк!
Сизди таштап койгону,
Мага эркти бербегени,
“Көкөй кескен ойдогу –
Болор иштин болгону?!”

Нүзүп:

- “Жасап койгон,
Буюм сыңар териден,
Өгөй кылып,
Өз баласын жериген
Атаны – Ата дебейм,
Эми мен!”
Деди дагы, ачуу кайнап,
Камчы басты,
Көккашкага элирген.
О, Эсенбей!
Киши барбы өөнү жок?..
Шылдыңдайсың топ ичинде?
Ал шылдыңдын
Жөнү жок!..

Боз үйүнөн,
Ичкериден карт Эсенбай бакырды:
- Балам дебейм деги мен,
Жогол көзгө көрүнбөй!
Алдыңдагы Көккашкаң
“Алтын чычып” береби?
Баскан, турган жеринен?
Андан көрө бакпайсыңбы,
Кырк байталдын пулуна,
Итирейген энеңи сен?!

Нүзүп түтөп, ызырынып:
- Сен курбака,
Куркураган кара жолдун четинен.
Апамдын,
Ыйлап жүрүп нуру кетти бетинен.
Не жакшылык кылдың ага –
Көңүл журту бекиген?

Ыйлап, туйлап,
Бакырып:
- Мындай кылат,
Сенден туулган “жетимиң!”
Деди Нүзүп,

Ак кылычын булгалап,
үзө чаап,
Эсенбай бий олтурган ичкериде,
Ак боз үйдүн эшигин.

Өчүрбөй жаал баскан жүздөн түгүн,
Андан кийин,
Учук шоона кармабастан,
Өрттөп салды
Апасы экөө
Өз үйүн жашап аткан.
Көрүп турду,
Отту, кара түтүндү
Капкара түн,
Жылдыз – асман.

Тандап алып бийиктерин,
Ишенимдүү жигиттерин,
Мингизип жан апасын,
Көк кашкага.
Ылдам жүрүп, түндү жарып,
Кетти Нүзүп, Таласка
Таякелери тарапка,
Заматта.

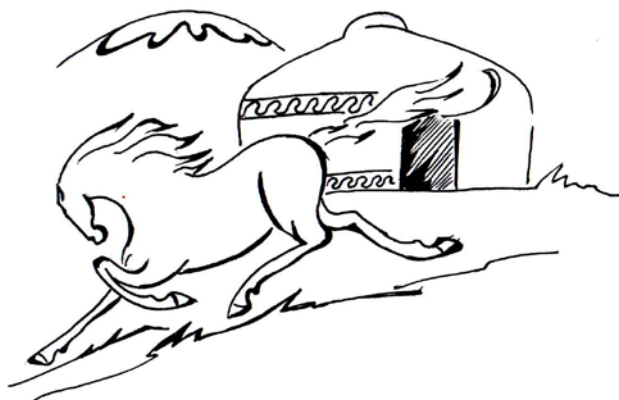
Токтобой барат жолдо.
Колуна Ажыбайдын – датканын.
Оо, Кудай!
Колдойм десең өзүн колдо!
Ичте алоолоп күйөт жалын!
Көңүл ачка,
Үмүт ач!
Ачка карын!

... Таластыктар Гүлбахтагы согуштан,
Кабары бар болушкан.
Жээнибиз баатыр деп,
Тандап жашыл конуштан,
үй көтөрүп,
үйлөндүрүп коюшкан.
Жашоого атырылып кирди Нүзүп,
Эч ким жок,
Ак жүрөгүн ооруткан.
Таластын кызы болчу,
Апасы, ак жоолукчан.

Барчындар
Канат кере асман сызып
Аксыдан кабар тымтырс.

Күн, айлар өтүп жатты,
Тирдик – ысып.
Жетелеп бурулуштан – бурулушка
Тарыхтын чийип жаткан,
Заңы кызык...

3. Көккашка баяны

Ожалган ал,
Кырк байталдын кунунан.
Куйругу чак,
Сыяктанат , жалы – суйдаң,
Көкүрөгү, буттары
Кайып чебер кол табынан бйруган.
Суксур моюн, кенен чат.

Дене боюн жараткандай,
Айдын, күндүн нурунан.

Жалжал көзү курч абдан.
Чуркаганда,
Көк коңдой суналган..
Чабандестин жантигына жарашып,
Аяк керип,
Жаадан ылдам сызып,
Жеңиштен соң жашыл кымкап
жамынып,
Нүзүпбектин ,
Көз алдында сыналган!
Баракелде Көккашка!!!
Көркөм, сулуу, уяң жан!
Чөлгө барса,
Ысып таноо кербеди.
Тоого чапса,
Толкуп аяк сермеди.
Кээбирде,
Так секирип эликтөй,
Кээбирде,
Желмаяндай желгени.
Дайра бойлоп,

Көлдү жойлоп
“Күлүк бедөө - мөн!” – деди.
Нүзүпбектин,
Ар-намысын эч кимге,
Эч бир жерде бербеди!

Чыккан окшоп,
Чырканактуу чокуга,
Чыкты бир күн,
Чыла – чырдуу окуя?:
Чүйдөгү чоң байгеде,
Желе сызды Көккашка.
Ал чакырым алда эле,
Келатканда мекке-пакка.
Кокусунан,
Бурулуштан,
Көтөрүлдү будуң-чаң.
Эңгезердей кара киши,
Тизгинди бура жулган,
Эңкейгенде,
“Колуна согуп камчы,
Буйтап качтым.
Анан эле Көккашканын маңдайына,
Чыбык тартты” - ...

Деп ыйлап,
Жаш чабарман боздоп жатты.
Нүзүп замат түктөйүп:
- “Жубармек!
Ал караны
Таап келсек,
Тааныйсыңбы таза. Бек”.
- “Ооба тааныйм,
Жетишинче акыл-эс!”
Деди онтоп,
Көзүн аарчып чабандес.

Жигиттер,
Таап келди жетелеп,
Дегдеңдетип караны.
- Ушул! – деди, кезеп сөөмөй,
Тайманбастан бала аны!
Нүзүп жүзү сурданды,
Борондуу булутка тең.
- Эй, Кара!
Чымын жаның калсын десең,
Эгер сен,
Эл алдында,
Айт болгондой болгонду.

Антпесең,
Тоголонот алдагы сасык келдең!
Анан каардуу,
Айтты муну :
- Кашканы башка чапкан, заардуу,
Кара желмогуз сен белең?!
Титиреди Кара сүрдөп:
- Ооба, мен.
Көккашканын алдын тос! – деп,
Карабек улук жиберген!

“Күлүгүн башка чаап,
Чабарманын томолот!
Кылып сөпөт,
Жерге... ”* деген!
Нүзүп:
- Эл ичинде,
Ушуну айтып берсең
Кара жүзүң агарат.

* Т. Касымбеков, “Сынган кылычтан” бир үзүм: Ф.
1980. 243-46-б.

Жаның тирүү,
Жүрөсүң сак-саламат.

Баш ийкеди кара наадан.
Чакчайып көзү алаң
Каранып эки жагын,
Жалтаң-жалтаң.

... Нүзүптүн иреңине кан жүгүрө
түштү.
Карабек калың топтун ортосунда
турган экен.
Ырчысы жаагын жанып мактап ырдап
жатыптыр:

- О, Карабек бекзада,
Башыңда бактың чоң экен.
Атың чыгып барк алды,
Иргелген алтымыш буудан ичинен.

Карабек эки бети тамылжып сыпаа
жылмайып,
көзүн сүзө ырды тыңшап турду.

Ырчы коңур жумшак уккулуктуу үн
таштап жатты

О, Карабек жаазаада,
Колдогонуң зор экен.
Күлүгүң чыгып даңк алды,
Кылдаган жетимиш буудан ичинен.

Нүзүп шер,
Каны качып, топту сүрүп.
Жигиттери,
Кыска шамшар жаркылдатып.
Билек түрүп,
Дүрдүгүп,
Майдан чаркын бүлдүрүп!
Нүзүп:
Карабек!
- О, балакет,
Кылганың не,
Элдин баркын күйдүрүп?!
Анан тез камчы шилтеп,
Карабектин дал башына үлгүрүп...
Ошо тийди!
Тиер замат,

Кундуз бөркү чаң шимип,
Жатты жерде,
Тегеренип, бүгүлүп.

Ачылды журт арааны!
Ортого апкелишти эрди калбык
караны.
Сүйлө! – деди, Нүзүп тикө тигилип.
Кара:
О, калайык!
Бу жаман иш,
Карабектин талабы.
Ал буйруду –
Алдыда келе жаткан,
“Көккашканын эбин тап,
Керек болсо башка чап!
Жерге жыгып сал аны,
Күкүмдө үстүндөгү баланы...”

Эл:

- Оо! Кудай ургур Карабек!
- Дардизар!
- Ниети бузук!

- Ак тойду кара кылган жоор эшек!

- Малы – Жаның,

Күйүп кетсин,

Карга –кузгун

Бөрү жеп!...

- Биринчилик байгени,

Бергиле Көккашкага!!!

Бергиле!

Бергиле байгени ак,

Бергиле нак!

Нүзүп албай байге – шертти,

Жүргүлө!

Биз кеттик! – деп

Көккашканы шаңдуу кылып жетелеп,

Таласка жүрүп кетти –

Таңдандырып бүт элетти!

(Т.К. “Сынган кылычтан”)

... Нүзүп жерге батпай кубанды
үзөнгүсүн кере тээп, обдулуп тура
калып:

- Ана, уктуңарбы? Ана! Бул элдин мырзасы ушул ишти кылып отурса (!) Уурусу кайсы жолдордо жүрөт экен. Ана! – деп чартылдап кыйкырды.

... үйүнө барды. Бирпастан кийин эле Эсенбай бий өлдү деп Аксыдан кабарчы келди. Нүзүп үшкүрүп ордунан тура калды:

- Бир жамандык болорун сездим эле... кечээ атымдын башына камчы тийгенде эле сездим эле. Эсенбай, кантсе да, менин айбатым, сүрүм болчу катыгүн...

Тарт атты!..

Ат аябай күндөп-түндөп жол жүрүп, Кара-Буура аркылуу Аксыга ашты. ... Кара ашына өкүрүп түштү.

Нүзүп атасынын ордун басып, Аксы багытынын бийи болду. (248-б.)

4. Жыйын

Ажыбай датка карыды.
Кызыл ээкти
Таштап кетти,
Отуз эки,
Кашка тиштин тамыры.
Жылтыр көзгө,
Эң сүйкүмсүз көрүнөт,
Жаш кезинде жактыргандын
бардыгы:
Жазгы гүлдөр,
Айлуу түндөр,
Күрпүлдөгөн өзөндүн жаңырыгы.

А түгүл улуу улуу сөздөр сакталган,
Акыл жыйма сандыгы.

Эми мына,
Сүйлөгөндө күч келип,
Эки тизе,
Ээктен ашып, бүктөлүп.
Жакшылары Аксы, Чаткал, Таластын,
Кеңешмеге бүт келип;
Анын сөзү башталды,
Көн тарыхтан түптөлүп:

- Амир Темир Көрөгөндүн чоң
өлкөсү,

Көзү өткөн соң бытырап,
Алчанын данегиндей.
Бирин-бири,
Түртө берди тигиндей...
Бир уулунан Миран Шах,
Султан Мухаммед. Андан дагы,
Абу Саид.
Андан ары Өмөр Шейх,
Башчылыкты улады.
Кийин урап,

Аксы шаарда ал отурган дубалы.
Көгүчкөнгө жем берем деп,
Өчтү өмүр чырагы...

Өкүмдардык
Тийди уулу Бабурга.
Ал чынында болчу акылман,
Акын, ойчул.
Колбашчыга табылга!
Каршы турду Шейбаниге –
Баскынчыга.
Эл сүйбөгөн,
Каары катаал залымга.
Эдилдеги,
Көк Ордодон көтөрүлгөн маймылга.
Бирок, бирок,
Биердеги көралбастык,
Так талашуу,
Бийлик арзуу буларды,
Кактай берди жалынга...

... Күрс-күрс эте жөтөлүп,
Ажыбай датка,
Аздап кымыз көтөрүп,

Ак чыныдан,
Жутуп турду,
Көшөөрүп.

Бул окуя,
Шерали эмес – бардыгын,
Сүрүп турду таңкалыштуу агымга,
Күчү, жиги табында.

Сөз жөнөттү Ажыбай:

- Жыйылган эл сени күтүп
жатыры.

Угуп тургун ачыгын.

- Кулак сизде таяке! – деп,
Көз алайтып Шерали,
Тыңшаса да, түшүнбөй,
Сөздүн жорго басыгын...

- Султан Бабыр талпынды.

Аз аскерин,
үй-бүлөсүн корголоп,
Оган жакка чарпылды
О, бапасыз дүнүйө!
Ушунчалык киндик каны,

Тамган жерге баш батпай,
Таман коер жер табылбайт алкынды¹!

... Күрс-күрс эте жетөлүп,
Ажыбай датка,
Аздап кымыз көтөрүп,
Ак чыныдан,
Жутуп турду,
Көшөрүп.

“Өзүнүн токоюнда,
Жолборс жүрүп ачка өлөт.
А тобокел!
Көз көргөндү – баш көрөт!” –
Деди Султан табагына таш бөлөп...

Ушу саатта,
Жаш аялы Сейде-бак,
Толгоо тартып, апа-аа! – лап,
Долононун түбүнө,
Төрөп койду. Суу ташытып чакалап!

¹ Колдонуп бүткөн самындын тайкы бөлүкчөсү.

Ушундай тар убакта,
Тагдыр не деп аталат?!

Уул экен, нурдан жүзү жаркыган.
үнү шаңдуу, Ала-Тоого калкыган!
Чоң боз үйдүн ээси болмок,
Жоо куубаса артынан.

Шашыл –Ата,
Шашыл – Апа.
Баласыз,
Дүйнө ката!
Не болушу билинип,
Өмүр турду,
Турду өлүм,
Кызыл, кара ичке жипке илинип...

Ала кетсе бөбөктү,
Ат үстүндө урунуп –
Өлүм!
Таштап койсо бөбөктү
Түлкү, чөө, карышкыр,
Күм-жам кылат сугунуп.
Өлүм!

Балким адам келип калар,
Бала үнү угулуп?

Эне көздөн жаш акты!..
Ата тарты азапты!..
Тоо, дарактар үңкүйүп,
Жер түнөрүп баратты!..

Анан Султан чыйралды –
Көрөбүз Парбадигер буйруганды!...
Алтын –бөшик, сенин атың,
Сенин тууруң!
Кош манжасын бириктирип,
Ымыркайдын маңдайына тийгизип,
Сөөмөй учун өөп койду,
Бардыгынан жакындыгын билгизип...
Анан чечти,
Алтын, гаухар чөгөрүлгөн зер курун.
Аны бекем байлады,
Бешигинин белине
Деп күбүрөп – “Тагдырыңы жерибе?!”
Тулпарына ыргып минип,
Кетти жетер жерине!

Ошо кечте
Күн кызарып алоолонтту чарасын.
Ошо кечте,
Бир жылкычы
Көрүп жайлоо арасын,
Жылкы отоо талаасын.
Таштуу жолдо,
Тизгин тартты, токтой калып.
Бөбөктүн угуп чиркин ыңаалаган –
Тыңшап адам баласын!

... Күрс-күрс эте жетөлүп,
Ажыбай датка,
Аздап кымыз көтөрүп,
Ак чыныдан,
Жутуп турду,
Көшөөрүп.
Сөз жөнөттү Ажыке:
Миң уруунун жакшылары
“Алтын бөшик”, “Гаухар көмөр” –
Жөн эместир бу дешип,
Ой сылады.
Алтын бөшик ат коюп

Жаңы төрөгөн аялга эмчектөшип
Бактырды.

Кийин... кийин...
Султан бабыр – индустандын
падышасы
Алтынбешик – өз баласын
Элчилетип, көп издетип утуру,
Сурамжылап тапшырды.
Бирок эл,
Бизге дагы керек дешип,
Султандын бир тукуму,
Калк санаасын жап кылды.

Ажыбай датка:
- О, Шерали уктуңбу?
Сенсиң ошол,
Алтынбешик тукуму –
Төрт аялдын биринен.

Ажыбай датка чарчап
Үргүлөдү,
Ой калчап...
Көзүн жумуп.

Сыяктанып
Көлчүктөгү бакабалчак.

Сөз өндү:

-Оо кийин

Шайбанинин тукуму,

Абдулмомун,

Бухаранын өкүмдары

Паргананы чаңдатты

Элди чапты

Кайра кайтып Бухарага баратып,

Ордо кутумдарынан,

Өзү да каза тапты.

Ошентип,

Хан Шайбани тукуму

Эшик жапты...

Алтынбешик жетиптир балакатка,

Боюн керип!

Эл көңөшип тындырган -

Төрт башка уруудан

Төрт кызды алып берип.

Улуу зайыбы Кулухан,

Төрөптүр Теңирялды –

Кан өндүрүп,
Султан Бабыр уругунан.
Андан бери.
Күндөр жортуп,
Айлар тогоп,
Жыл айланып...
1597-жыл жылып,
Теңиряр чоң бий болду,
Алтымыштын кырына дайын чыгып.

Теңирярдан башталган,
Нарбото бийге дейре,
Алтынбешик тукуму,
Он үч башчы өтүптүр,
Дүркүрөгөн тоолук элде!
... Ажыбай датка чарчап,
Үргүлөдү,
Ой калчап.
Көзүн жумуп.
Сыяктанып,
Көлчүктөгү бакабалчак.

*... Т. Касымбеков
("Сынган кылычтан")*

“О 1760-жылдарда кытайлар Кашкарды басып, андан бери жунгар калмактарын катуу кырып, быякты карай түргөн. Калмактардын өлгөнүнөн калганы жаңы жер бошотуп алыш үчүн Фарганага самсып кирип келген эле. Алтынбешиктин балдары ошондо ишке жарайт, ошолор жол баштап, ошоллор кол баштап, калмактардын селин токтотуп, үшүн тайдырып, башка тарапка оодуруп жиберип, ошондо барктары катуу көтөрүлөт. Эң акыркы Нарбото ичтен чыккан, тигиндей тыштан кирген жоого туруштук бере ала турган бирдиктүү ордо уюштурмакчы болуп, 1801-жылы тун уулу Алимди ак кийизге салдырып Хан көтөрттү. Ошол күндөн Кокон ордо аталды.” (217-218-беттер)

Алим Хан жөнүндө эл:
Чагылгандай жарып чуу,
Ташты кескен Алим Хан.

Ташкан суудай кайраттуу,
Агып өткөн Алим Хан.

Казынанын күчүнөн,
Аскер баккан айбаттуу.
Тиктесе жан үшүгөн,
Тили өткүр кайраттуу.

Акылы төп, айлакер,
Кишиге бат ишенбес.
Кылыч менен чеп курган,
Өрт, кыялдуу макоо – пес.
Талашат деп тактыны,
Аябаган тууганын!,
Канын азаматтардын,
Аргымактын туягын.

Ичи сараң, жаны шер,
Жаалданган кан ичер.
Ат үстүндө уктаган,
Аттан түшпөс Хан – жоокер.

Алим Хандын тушунда,
Кокон өрттөй күч алды.

Тоо-тегизи биригип,
Толгон оттой тутанды.

... Нарбото бийдин көзү
өткөндөн кийин ал Алим Хан кокустан
такка мураскер болуп чыгып калатко
деп кичине эле шектенген алыс-
жакын туугандарынын көзүн жойду.

Ал биринчи болуп, угуп
отурасыңбы, жарыгым, сенин атаң
Хажи бийдин башы кетти.

Шерали селт деп карап, көздөрү
чекчейип...

-Хажи бий менен Нарбото бий
атасы бир, энеси башка бир тууган
болучу. (218-бет)

Ажыбай датка:

Ошол ордо тополоңдо
Карындашым – апаңды,
Алып кеттим,
Сени өңөрүп, билип мен.

Эл дүрбөп түйшөлө,
Эми көрүп жаткансып
Шералиге таңыркашты –
Эң жупуну кийинген.

... Ажибай датка-көсөм,
Сөзүн ары улады:
Хандардан, көздөрүнөн,
Кара журттун кулагынан,
Алысыраак сени бактым чырагым!
Асырадым!
Түбөлүктүү нерсе жок.
Алим Хан оо дүйнөгө өтүп кетти.
Эми тактыны ээледди –
Бир тууганы Өмөр Хан.
Ал улады Алим Хандын кылганын –
Хандык чекти...
Эң биринчи Алим Хандын
Эр жетип калган уулу,
Жайлады Шахрукбектин –
Башын кести.
Ибрагим бек,
Мурад бекти,

Ала качып энеси,
Самарканга алып кетти?!

Жылып заман,
Өмөр Хан,
Дүйнө салып, ал өттү.
Такка отурду,
Анын уулу – Мадали
Жаны кермек, жолу дөмпөк,
Ачуулуу, чыргоо жинди,
Шарият урган катынпоз,
Шарап – эрмек, тиртеңди,
Кошоматчы – шылуундар,
Дал мойнуна дароо минди.
Кокондун Мамлекети – Арал деңизге,
Бир жагы Бадахшанга,
Жети шаарга, -
Кашкарга,
Кулач жайып, барды эле.
Атаны көзүң аккыр!
Акылы тайкы, кем неме...
Аталары улуу эмгек менен курган
Дөөлөттү,

Күм-жам кылды, чачып желге?
О, көр пенде! Көр пенде!

... Ажыбай датка чарчап,
үргүлөдү,
Ой калчап.
Көзүн жумуп.
Сыяктанып,
Көлчүктөгү бакабалчак.

Улады сөз учугун:
Хан.
Бийлик эмес,
Башчы болуш керек көсөм,
Жол баштаган туюктан.
Бүт кыймылы эл мүдөөсүн туюнткан.
Жетпегенди жеткирип,
Бүтпөгөндү бүткөрүп,
Эли менен түш бөлүп
Жетимдерди сактай алган “Сууктан!”,
Эл эсине акыл сүтүн уюткан.
Мадали кесир дымак – чүрүш жан,
Атасынын ойношуна дили учкан.
Бухаранын амири,

Насурулла батыр – хан
Кокон шаары жанында,
Мадалинин колун жанчып, кыйратып,
Коконго түз кириптир.
Атасы Өмөр хандын сулуусуна,
Мадалини “шарият уруп,”
Азгырылып тийиптир!..
Деген имиш кеп менен
Жамандыкты үйүптүр?!

Шарияттан чыккан,
Мадали хан – кара бет –
“тактыдан кет!”
Деп урушту салыптыр.
Дин урганды эшигинде Ордонун,
Тике мууздап,
Кетпес күнөө тагыптыр².

-Таяке... Мен жалгыз кайда барам?..
-Жүрөксүбөй тур балам!
-Аксы, Чаткал, кең Талас,

² Т. Касымбеков, “Сынган кылыч”, 220-бет

Бүтүн сенин колуңда.
Күтүрөгөн зор жоокерлер,
Даяр турат жолуңда
Төрт тарабың кыбыла
Мен күткөн,
Мезгилдин табы түштү кынына!
Ажыбай оң жагына
Жаңсады:
-Мына Аксынын Гүлбахта
Согуш көргөн,
Душманын жеңген баатыры –
Нүзүп бийи. Мамлекеттин ийиги.
Сол жагына жаңсады:
-Мына!
Таластык, сен тааныган Сыйдалы
бек.
Кол башчың да,
Жол башчың да ар бири!

Ажыбай Нүзүпкө:
Баштаган ишиң, таш жарганга
барабар.
Кыян жүрүп,

Кан агар...
Сак бол, так бол.
Акыйкат сен тарапта.
Жерибизди, элибизди,
Коргоп калуу,
Боло бербейт заматта.
Ордо ичинде сук адамдар абдан көп.
Көп учурда,
Жооп бербейт талапка.
Сүйөнөөрүң эл, демек,
Сактай билет канатка.
Кичинени талашпа!
Сабырдуулар жеңип чыгат адатта.
Сүйлөшөбүз сөз ийип,
Көп нерселер ойдон түшөт заматта.
Колдоп турсун аталардын арбагы!
Оомийин!
Шералини силерге тапшырдым.
Түз жолуңдан адашпа?!

-Аллау акбар!

-Аллау акбар...

Дирилдетти толкун күчү,

12 канат үйдүн ичин.
Дирилдөди,
Көтөрүлгөн көк түтүн.

“... Нүзүп тирмейген тик көздөрүн
сүзүп, ийилип, Ажыбай датканын
колун кош колдоп кармап акырын
тооп кылды³:
Өзүңүздөй көрүңүз бизди – деди ал.”

³ Т.Касымбеков, “Сынган кылыч”, Ф. “Мектеп”
басмасы 222-23-бет.

5. Хан кетөрүү

Асман көк.
Жалтыр, тунук.
Ар жерде калкып барат,
Кечиккен аппак булут.
Тегеректи тең камтып,
Тоолордун ак чокусу
Керилет моюн сунуп.
Бериде зор капчыгай,
Жашыл өрөөн.
Жашагың келе берет,
Карап туруп!
Шаулдайт тунук өзөн,
Толкунун – толкун жумуп.

Керемет жайда Аксы,
Көңүлгө дагы жакты.
Бир кезде Нүзүп жүргөн,
Кыялар токой шактуу.
Дүркүрөп өскөн гүлдөн
Агат жыт, кыял таттуу.
Бу жерге биз келгиче,
Өтүптүр,
Орошон окуялар ааламаттуу!
Чоң майдан. Кенен жайык,

Боз үйлөр көздөн тайып.
Аттар жык байлап койгон,
Көк тектир төшүн жайып.
Айланада арыда аарынын уюгундай,
Ак чатырлар, көкүрөгү жагжайып.
Кошун эмес, корук окшоп гүл бакча,
Көрүнүшү ажайып!

Тиерде жашыл дөбө,
Чоң боз үй, сыңары аппак кеме!
Катарында көк, кызыл, жашыл желек,
Береке кошулгансыйт берекеге.
Чууруп чыкты,
Ичинен Аксынын жакшылары –
Нүзүп бий Мусулманкул,
Абил бий, Бекназар, Кедейбайы –
Окшоп баары
Кыргыздын бүгүнкүсү, келечеги.
Ичине тартып турду элдин деми.

Ошол доордун кайраты,
Жээнтеги.
Улуктардын нарагынан,
Шерали жалжайып күлүп келди,

Көрүнүшү калети:
Канатын “жулган таан”.
Көң чокойу,
Кең чапаны,
Түлөгөн тебетейи андан жаман...

Кернай! – деди Нүзүп шүк,
Курч көздөрү айлананы,
Тилип тик!
Ошо саам зор күч менен,
Күпүлдөгөн,
үндөр бийик атылып,
Тоо козгоду,
Топту бери чакырып.
Аркасынан сурнай, чоор, добулбас,
Шарактады сүрмө үндөр чачылып.
Титиреди Шералинин көөдөнү,
Аккан талдай, тамыр жагы,
Суу астына басылып.

Аппак кийиз апкөлишти орто жайга,
Аны жазып салышты.
Бир топ бийлер,
Күңкүлдөшүп, шыбырашып,

Карбаластап, чаңкап шашып,
Калышты, үркүп жүргөн кийикче.
Кедейбай бий аттан түшүп:
-Бүттү. Баары даяр Нүзүкө! –
Дегенинде,
-Анда алып келгиле бат тигини!
Шуу этти буйрук үнү.
Жадыраган Шералини
Жетелеп,
Алып чыкты чатырдан
Чепкендин белин курчап,
Эскирип, түшкөн түгү.
Жууп койгон жумурткадай,
Таза, ак,
Кийиз салып эл тиктеген ортого,
Адамдардын ишенимин кайнатышты,
“Шорун кошуп шорпого!”
Антпегенде, ылжайган бул
Шералиден,
Чечилеби мамлекеттик көйгөйлөр?!
Антпегенде, туруп келмек шейттер,
Түбөлүктүү уктап жаткан гөрлөрдөн.

Акыйкатты көгүчкөндөй карманып,
Дал ортого “караңгыга” түшүп көр!
Эл жаңылып, өзү кошо жаңылып,
Тозок жолун жасабатат Нүзүптөр.

Акылы жок Ханды таап,
Өгүз окшоп жанды саап,
Өңгүрөштү тоолук тарап,
Абийирине кештелүү жоолук жаап...
Көздөрүн алайтышты,
Акыл нурун карайтышты,
Күбүрөшкөн жалаң черүү эркектер.
Билбестен,
Не болорун нес коюп.
Баратканын, эртеби же
Кеч болуп.

Сөз “Сынган кылычтан”:

“Аваз кылган эл туш-туштан
кысып келишип, ортод как жарылып
жол коюшуп, колдорун бооруна алып
таазим кылып, күңгүрөп салам
беришти, ээрчип чуркашты.

-Ой... кайсы?.. Кайсы, ыя?..

- Тигине беле!..

- Бутундагы көң чарыгын карачы...

Кудда... Көктөлө берип көң
чарыктын уурттары түйрүлүп
кетиптир...

- Хи-хи...

- Секин!.. Тамагыңдан каның
алынып калып жүрбөсүн...

Дүүлдөп тоскон, тапырап ээрчиген
көпчүлүктүн арасынан Нүзүптүн
азезилдей сак кулагы бул сөздөрдү
илип алып баратты. “Куп болду. Эл
көрсүн. Шералини кандай кейпинде,
кимдин күчтүү колу желкесинен
көтөрүп барып ак кийизге салганын
көрсүн. Укумдан-тукумга сөз кылсын”,
- деди ою.

Бийлердин катарында турган
Абил:

- Ашыр! – деди артына карап.

Шашып башын кызыл жоолук
менен таңган кызыл жүздүү,

жылдыздуу, шыптай жигит жүгүнүп келди.

-Лапай, Абиш – деди аптыгып, жигит Абиши кайда шилтесе ошол жакка дикилдеп кызматын кылууга учуп-күйүп, көздөрү жайнап турду. Абиш аны колу менен көрсөтө берди.

-Чалгыла!–деди. Жанагы баланы ортого алып турган эки киши жигитти шап кармап калышты. Жигит жулкунган жок, нес боло түштү.

Иреңи заматта купкуу болуп кетти. Эриндери титиреди. Эмнегедир эки көзү Абилден өттү. Абил аны тиктебеди, оозуна эчтеме кирбей, жигиттин башы каңгырады. Кернайлар кайрадан айкырышып, дабылдар кайрадан дүңкүлдөп кулак тундурду. Өлүм! Өлүм! Капыстан бетме-бет чыга түшкөн өлүм кызыл жүздүү жигитти апкаарытып таштады.

-Аллау акбар! Аллау акбар! Султандардын жолуна... Аллау

акбар!.. Чилтендердин жолуна...
Аллау акбар! – деген кобур үндөр
кулагына урунуп тегерегиндеги
кишилердин жансыз, ырайымсыыз
тырышкан кабактары көз алдынан
көчүп өтө баштады. Бири дагы аны
тик багып карабады...

-Коркпо!.. Коркпо... Эчтеме
болбойт... Эчтеме болбойт...

... Күчтүү колдор эки колун артка
кайрып бек кармады. Дагы бир күчтүү
кол анын али түк чыга элек ээгин
капшыра кармап өйдө тартты, чоюла
түшкөн тамагына муздак, курч
бирдеме келип тийди, колтук эти
титиреп кетти.

-Апа!..

... Кернейлер үн баспады.
Дабылдар кандуу салтанаттын
сүрүнө сүр кошуп жер чайпап
дүңгүрөдү.

... – Аллау акбар... Аллау акбар...

Кардай меңсиз ак кийиздин бетине армандуу кан ар түрдүү көчөт, кызыл гүлдөр болуп жайнады. Нүзүп бир колтугунан, Мусулианкул бир колтугунан алып, акырын коштоп келип, Шералини Ашырдын канжалап жаткан шордуу башынан аттатып, кийиздин үстүнө өткөрүштү.

-Бактыңыз кут болсун! – деди Нүзүп.

-Бактыңыз кут болсун! – деди Мусулманкул.

Шерали эмне дээрин билбеди. Кернайлар айкырып жатты. Дабылдар тынымсыз дүңгүрөдү. Шерали туштуштан кысып келип куттук айтып турушкан ак сакалдууларды, бийлерди жалжайып тиктеп, былбырап турду.”

(Т.Касымбеков “Сынган кылыч”.

Ф. Мектеп, 1990. 224-229-беттер)

Шерали хан ойлонду бирткөдөн:

Менин түбүм Алтынбешик –

Тоодой бекем!

Бабаларым тамыры алыс кеткен.
Бийлик, байлык жылкынын
тезегиндей,
Өзү эле тоголонуп келет экен.

Кереги не көп элдин баш урганы?
Шаар курганы, суу бурганы нечен-
нечен?

Курсак тойсо болду да,
Жүргөн жакшы аман-эсен.
Чымынчалык кирбептир эс – конушка,
Тууган эл, Турук жайы – Ата мекен!

О Шерали,
Аталабаш!
Оңой бекен,
Кыргыздын сулуу жигитин,
үстүндө ак кийиздин,
Мууздаш?!
Сен келесоо – нааданды,
Хан көтөрүп,
Кандуу башты аттатып,
Кимге? Кимге?

Кимге керек?
Бул жашоону улуулаш.
Хандын уулу Хан болот! –
Деп чийишкен арам мыйзам,
Туз бийлердин,
Көзү жаман, боору таш!

“Карсылдашып атарга,
Кара мылтык колдо жок,
Калкыңды кантип тозосуң?
Камчысы түшсө көрбөгөн,
Карама көрдү кошосуң?”
Деп ырдашып жүрбөсүн,
О кийинде муундар.
Сөлбүрөйт ко,
Салбырайт ко мунуңар?
Дегенчелик,
Баш чайкады сынчылар.
Демек элдин,
Жүрөгүндө сыры бар...

6. Жортуул

“Нүзүп башын ийкеди

- Ыракмат, үкөм! Билгиликтүү кишинин ишин кылдың. Ыракмат, үкөм жүзүнчү кишиң үчүн чоң ыракмат.

- Сиз үчүн ат токур жигитим эмес, өзүмдүн башымды аябаймын, бек ага...

- Карымжысы кайтып калар, үкөм. Кулак сал, сен бул жортуулда туу башы болууга арзыдың. Туу башы паңсат бол. Колдун алдына түш. Уктуңбу?

- Куп болот, бек ага!

Ушундан соң Нүзүп хан атынан өзүнүн биринчи буйругун берди.

- Бийлер, мына хандуу болдук, баштуу болдук,

- Токтоосуз жолго камдангыла эми. Урушта туруш жок. Аттанабыз. Бүгүн эл орунга отурганда аттанабыз. Түндө жүрөбүз. Артык баш опур-топур болбосун, чуу болбосун. Жыландын куйругундай гана эч кыбыртсыз тууну ээрчигиле. Уктуңарбы? Бул кашыңарда отурган Шерали Хандын акылы...”

(Т.Касымбеков, “Сынган кылыч”.
Ф. Мектеп, 1990. 231-бет)

Жел соккондой сыдырым,
Жердин таштап оюн-кырын,
Буудан атты дүпүрөтүп,
Жоокерлери күндүз уктап тунжурап,
Түнүндө жортуп тымызын.
Көпчүлүгү көөнө Чуста,
Чаңып учма.

Калгандары даркан жолдон,
Нары ашып Ташмойноктон.

Түмөн аскер түтөп агат,
Түнгө чачып уйкусун.
Тоо ичинде сүйрөп барат,
Түгөнгүс зор тулкусун.

Коңултактайт Кокон багыт,
Бороон чалып көчмөн журтун!
Уйкусурайт арыстандар,
Күнүң жетти. Тур! Булкун!

Нүзүп жолдо,
Чөгүп ойго,
Терметип акыл күчүн:
“Шерали Хан,
Как куурайды жаккан түтүн!..”
Мен киммин?
Жүрөгүмдүн түпкүрүндө,
Тагдырымы салып күүгө,
Эл-журтумду, ала-Тоомду
Коргош үчүн!
Жоготпой акыйкатты,

Сулуулукту,
Чындыктын адал сүтүн.
Үлүшүн.

Чабалекейдей чаргып төнөт,
Чалгын, тыңчы, куугунчу,
Түнү барып,
Түнү келет,
Кабар берет,
Аңдышып булуң-бурчту...

Кылычыңы жаркылдаткын,
Кылкылдатып найза учун.
Ар-намыстын отун жаккын,
Алоолонто жүрөк тушун!
Муундарды келечекке
Багыттайлы күч берип.
Өсүп жетсин бийик чекке,
Улут кору түптөлүп.

Даркан өзөн – кичи дайра,
Айыл көркү чубалып,

Тоолуктарга кубат байла,
Нүзүп жүрсүн кубанып.

Доорлорду алаксытып,
Алга карай уч заман.
Асман бүркөк, кабак чытып,
Зарылдыкты кыстаган...

Зың-зың ырдайт үзөнгүлөр,
Бөрү көздөр түз карап.
Адамдарга жарык керек,
Түнөргөндө туш тарап.

Алды жакта тополоң – Чер.
Аңдып жылат жоокерлер.
Сапарыңдын сааты жеңиш,
Башчың болсо кеменгер?

Акыл күүлөп, акыл черткен,
Ашуу ашып, суу кечкен –
Колбашчылар, казык менен,
Кырды түзөп, тоо тешкен.

Биргелөшип кеңеш куруп,
Ойду калчап ченеп сыгып.
Кайнайт арбын маселе,
Бири ысып, бири сууп...

Кокон... Кокон... Кермек Кокон,
Кылган иши “суу - топон”
Жүн уясы кутумдардын,
“Такты сырдап, килем соккон”.

Жакшыларды түрткөн жардан,
Хандын башын тоголоткон,
Балекеттин баарын баштап,
Суу ылайлап жогороктон...

Акыл сактап, жолду тактап,
Жортуулда тоолуктар.
Жөксур душман, Ордо ичинде,
Мыйзам бычкан жойпурлар?
Булл күрөштө башка талап,
Эл, Мекендин орду бар!

Шералинин жолун жактап,
Душмандардарды тытууга,
Келе жатты тоолук тайпа,
Акыйкаттуу купулда.

Алдыңкы сап ыргап туусун,
Атырылды согушка.
Эртеңки күн жаркып турсун,
Биздин Ата конушта!

Оомийин!

7. Эстүрүм

Баатыр,
Күлүк – чапкан ат,
Экөө бирдей даңкталат.

Нүзүп,
Бедөө Көккашка.
Бири-бирине төп – машта.
Ансыз чымчык болобуз,
Конуп турган көкташка.

Манас үчүн Аккула,
Түгөнбөгөн бакты да.
Эр Төштүктө, Чалкуйрук
Бир түштү жер астына.

Болбосо тең – кош дүйнө,
Жаркын өмүр – бош мүлдө.
Ушул кыргыз акылы,
Жашап келет түпкүрдө.

Акыл – жокту таптырат,
Жакшы ат.
Күн жарыгы
Кыргыз түптүү кабарга,
Ат мингизип чаптырат...

Ат канат Тоо – Мекениң,
Жарашыктуу – унутпа.
Жетсең дагы зор үмүткө,
Аттын демин суутпа.
Эсенбайдын айтканы –
Эссиз сөзү баланын.

Көрөм десең Нүзүптү,
Ат үстүндө карагын.
Анык шер деп бүтүрөбүз,
Алгы сөздүн аягын.

О, АКСЫМ – АККАН КӨЗ ЖАШЫМ!

*Эл-деген бул,
Жүз миң кылым тарыхы.
Жүз миң суунун,
Жүз миң жылдык жарышы.
Жүз миң сөздүн
Жүз миң арча бешиги.
Эл деген сөз-
Баарысы!*

Ала-Тоону жердеген Аксылыгым,
Алыска дайын кылган жакшылыгың.
Нурмолдо, Кыдыралы,
Жеңижок, Ныязалы,
Темиркул, Жунай жана
Төлөгөн, Ормонбегиң,
Асанбек, Арстаналың,
Канча дагын,
Шумкарлар сен өстүргөн уядагы,
Кыргызга берген сыйың.

А бүгүн уңулдадың,
Жутулуп ыр ордуна
Арман, ыйың.
Бардыгы баш чайкашат,
Ичтен сызат,
Айтышып: “кыйын!”, “кыйын!”...

Элестетип,
Он-Ачардын чокуларын,
О тиги карагай-чер,
Жаңактуу токойлордун шуулдагын.
Сууларын Аплатундун, Пача-Атанын,
Жаңырткан тоо арасын:
“Коң бер!”, “Эркиндик бер!”, “Жашоо!”
— дешип,

Күргүчтөткөн күр-шарын,
Элестетип
Чыккан кезде чоң жолго,
Желбиретип желектей намыс-арын,
Укуктун таймашына атуулдарың,
“Таа-аа-аарс!” – этип атылды ок,
Канатып миң тогуз жүз,
41-жылдын тагын...

Жарык менен табиятты,
Тап-таза жутуп туйган,
Сезимин быркыратты,
Айнектей ташка урган.
Ал айланды майда, курч сыныктарга,
Тийген жерин аябай шылай турган!

“Калк айтса да, калп айтпайт” – деп,
Тээ илгертөн аныкталган,
Элдин сөзү,
Мамилеси,
Аруу чындык, шум жалган.
А демекчи “ашатмалар” аксылыкты,
Көрсөтүшөт ачка, дөдөй кой окшотуп,
Чөп көтөргөн “бирөөлөрдү” ээрчип
алган.

Жок, жок алар,
Камгак эмес,
Кете берчү
Каалаган жакка айдаса туруксуз жел.
Аксылыктар
Көзү ачык, көмөңгөр,
Көкүрөгү бүтүн Эл.

О калыстык
Кара кылды как жарган,
Аксыдагы бу шумдукту изилдегин,
Ишендирип дүйнө элин.
Түндү түрө
Колуң менен шам жаңган.
Оору жатат тереңде,
Себеби не?
Ал айыкпайт үстү жагын таңгандан.

Жерге тийген күн сыңары,
Элге керек жылуулук
Жана дагы кенен дем,
Азаттыктын абжалдырган нурлары.
Ансыз кесел ЭРКИНДИК,
Жандайт аны шор кошо.
Эгемендүү болгон менен,
Бакыт кушу алыс качат,
Заманыңды жарык кылган,
Адилеттик болбосо.

Ош шаары. Апрель, 2002-жыл.

Мазмуну

Нүзүп шер.....	4
1. Чыйралуу	6
2. Нүзүп бейне.....	11
3. Көккашка баяны.....	19
4. Жыйын.....	29
5. Хан көтөрүү.....	50
6. Жортуул.....	62
7. Эстүрүм.....	68
О, Аксым – аккан көз жашым!.....	71

СҮЙҮНБЕК ДҮЙШӨНАЛИЕВ

“НҮЗҮП ШЕР”

Тех.редактор: Тойчубаев А.А.
Дизайнер: Ыкыбал уулу Элдияр

Төрүүгө берилди 01.06.2014-ж. Басууга 07.07.2014-ж.
Кагаздын форматы 84x60 ^{1/32}. 2,375 б.т. Буйрутма №29.
Нускасы 100.

Ош шаары Курманжандатка көчөсү 236
